

ISZÁNTÓ

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Éves előfizetésben átréve.	18 kor.
.....	4 ..
.....	20 kor.
.....	5 ..
.....	24 kor.
.....	6 ..

Reges előfizetés ára 6 Ft-tal.

*Politikai
napilap*

Megjelenik minden nap, a hétfő és
szombat napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Sallógyi Dezső-u. 9.
A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.
Előfizetősek és hirdetősek a kiadó
hivatalához forduljanak.

XXII. évfolyam 216. szám. Nagyvárad Péntek, 1916 szept. 22.

Felhívás

**Nagyvárad város polgármesteri
hivatalához és az itt tartózkodó
erdélyi menekültekhez!**

Nagyvárad város területén a románok betörése folytán számtalan olyan menekülni kényszerült erdélyi testvéreink tartózkodnak, kik a kormány intézkedései folytán az Alföld megyéiben nyernek ideiglenes otthont.

- És pedig:
- Szeben és Alsófehér vármegyéből — Bácsbodrog vármegyében;
  - Hunyad- és Krassószörény vármegyéből — Arad vármegyében;
  - Csik vármegyéből — Hajdu vármegyében;
  - Marostordai vármegyéből — Szabolcs vármegyében;
  - Háromszék vármegyéből — Békés vármegyében;
  - Brassó- és Nagyküküllő vármegyéből — Torontál vármegyében;
  - Fogaras vármegyéből — Csanád vármegyében;
  - Kisküküllő vármegyéből — Csongrád vármegyében.

Hogy menekült testvéreink tényleg abba a vármegyébe menjenek, ahová a kormány utalta őket, azért fontos, mert ellátásukról ott az állam gondoskodik, és a részükre szükséges g. bona mennyiséget is oda utalta át és a megfelelő állami segélyt is mindenki ott kapja kézhez.

Nagyvárad városának a menekültek élelm. és r. csak annyi lisztet és egyéb élm. cikkeket térít meg a kormány, amennyi a menekülteknek a vonatkozó való ellátására elegendő.

Ha tehát menekült testvéreink Nagyváradon telepednének meg, akkor a város részére ugyanis szükösen megállapított lisztet és egyéb élelmi cikkeket fogyasztanak el és így Nagyvárad város közéletének szennvedne hiányt.

Felhívom tehát a városunkban tartózkodó összes menekülteket, hogy a kormány által állomás helyeikül megjelölt fenti vármegyékbe ki-ki haladéktalanul utazzék el.

S ennek mielőbbi megtörténését a szállástadók szorgalmazzák és ellenőrizték annál is inkább, mert a bejelentő hivatali utasítottam jelen felhívásom szigorú végrehajtására.

Erdélyi menekült testvéreink!

Senki ne értesse félre a város hatóságának felhívását, a mely az

erdélyi menekült testvérek sorsa iránti teljes részvét, a velük való együtt érzés és a vendégszeretet parancsa mellett is ezen intézkedést kötelességének tartsa egyrészt a kormányhatósági rendelet végrehajtása érdekében, más részről pedig azért is, hogy Nagyvárad városa átvonulási hajlékot adhasson az újonnan érkező menekülteknek is. Figyelmébe ajánlom az összes menekülteknek, hogy a fent megjelölt vármegyékbe való ingyenes utazáshoz, ki-ki a megfelelő helyre igazolványt kap a segélyző irodába, Városháza földszint 28. szám alatt.

Nagyvárad, 1916 szeptember hó 21-én.

Rimler Károly,
polgármester.

Orosz barbarismus.

Budapest, szeptember 21. (Saját tudósítónktól.) Berlinből jelentik: A Kraj lengyel lap meginterjuvotta Bentkova Mária asszonyt, aki elmondta, hogy az oroszok Samarában 10 fok hidegben egy tifuszos török katonákkal megrakott vonatot két hélig vesztégettek lezárva. Két hét múlva, mikor a kocsikat felnyitották, a katonákat csonttá fagyva találták.

Románia imádkozik.

Budapest, szeptember 21. (Saját tudósítónktól.) Bukarestből jelentik: Romániában általános ismétlészeteleket tartanak, hogy a hadiszerecsene megforduljon.

A IV. görög hadtest elindult.

Budapest, szeptember 21. (Saját tudósítónktól.) Belgrádból jelentik: A negyedik görög hadtest első vonata Belgrádba érkezett, ahol a hatóságok fogadták. Belgrádból Zimonyon át szállítják el a görögöket Németországba.

**Régi olcsó árban kaphatók:
Leibchenek, haskötők, csi-
pöszerítők, mellfűzők csak
Menekülteknek kedvezmény**

ROSENZWEIG RÓZA
Midergyárában Szalárdi-u. 9.

Az erdélyi menekült tanszemélyzet elhelyezése.

A román betörés miatt elmenekült véreinkkel együtt Erdélyből a tanítók, tanítónők, óvónők is elmenekültek s most az ország különböző vidékein tartózkodnak.

A kultuszminiszter most gondoskodott ezekről az otthonukból kiűzött tanárokról, akiket beosztanak egyes iskolákhoz, a távollevő tanárok pótlásául.

Erre vonatkozólag a kir. tanfelügyelő a következő értesítést adta ki:

Hivatalos tájékoztatás a menekült tanszemélyzet jelentkezésére nézve.

Vallás és közoktatásügyi miniszter urnak folyó hó 17 én 119926. szám alatt kelt rendelete értelmében azon állami, községi és hitfelekezeti óvónők, elemi és gazdasági ismétlő iskolai tanítók és tanítónők, akik a délkeleti Kárpátokban folyó harcok miatt állomáshelyükről menekülni voltak kénytelenek, jelenlegi tartózkodási helyüket kötelesek a vallás- és közoktatásügyi miniszter urhoz, a saját tanfelügyelőségükhöz és a hitfelekezeti óvónők, tanítók és tanítónők eszaki kivétel még az egyházi főhatóságuknál is bejelenteni.

A miniszteriumhoz és a tanfelügyelőhöz intézett írásos jelentésnek tartalmaznia kell:

1., bonnét, milyen jellegű iskolától és mikor távozott,

2., kinek a felhívására távozott,

3., hatóságilag mely község jelöltetett ki tartózkodási helyül,

4., hová távozott és hol tartózkodik (pontos lakcím),

5., kinek a családja és családi állapota is (apján, hajadon, nő, gyermekek vagy más családtagok száma, a gyermekekénél, milyen iskolába járnak.)

Ha valaki nem arra a helyre távoznék, melyet neki hatóságilag kijelöltek, hanem valamely más községben tartózkodik, ezt indokolni tartozik.

Az ideiglenesen áttelepített tanfelügyelőségek szándék szerint a következő helyeken vannak elhelyezve.

Hunyad vármegyének a Marostól északra eső része nem ürittetett ki, ezért Bankó András tanfelügyelő Déván van még. A Marostól délnek eső rész kiürített, a lakosság Aradvármegyében van s Aradon van Horváth Dezső segéd-tanfügyelő, ki a rész ügyeit intézi. A hivatal: Aradi Kereskedők körében van elhelyezve.

Szabóvármegye tanfelügyelősége Zomborban van;

Udvarhelyvármegye tanfelügyelősége Szolnokon;

Háromszékvármegye tanfelügyelősége Gyulán;

Brassóvármegye tanfelügyelősége Nagybocsokereken.

Fogarasz vármegye tanfelügyelősége Makón (Széchenyi-tér 18. sz., I. em.)

Nagyküküllő vármegye tanfelügyelősége Orosházán (Polgári iskola.)

Csikvármegye tanfelügyelősége Debreczenben van.

Ha valamelyik menekült óvónő, tanító és tanítónő a tanfelügyelője tartózkodási helyét nem tudná, akkor a Biharvármegyében tartózkodó tanszemélyzet a fentebbi módon szerkesztett bejelentését a biharvármegyei, illetve a belényesi kir. tanfelügyelőséghez tartoznak betervezni, természetesen ezen kívül még a vallás- és közoktatásügyi miniszter urhoz és a felekezeti tanítók az egyházi főhatósághoz is.

A vallás- és közoktatásügyi Miniszter urhoz felterjesztendő bejelentés alapján fog intézkedés tétetni a menekült tanszemélyzet fizetésének, illetve államegélyének a megfelelő utalványozása iránt. Ugyancsak a

bejelentések alapján lesznek az óvónők, a tanítók, tanítónők az egyes iskolákhoz szükséghez mérten szolgáltatásra beosztva, mely esetben az állami tanszemélyzet rendszeres fizetésének 75 százalékát, kitévő, a nem államiak pedig évi 800 koronáig terjedhető díjazásban fognak részesülni.

Nagyvárad, 1916 szeptember 21.

Vasady Lajos,
kir. tanfelügyelő.

A nagytrafik és a kisárusok.

Kisárusok ne cigarettázzanak.

Katonák és civilek végigfutják a várost, „dohányt vagy életet” kiáltással berobognak a dohánytőzsdébe, de sehol nem találhatnak egyebet, mint egy védelmi állásba helyezkedett kisasszonyt, (Kiss Dávidnál három) vagy asszonyt az egy nap örületig ismételt mottóval: „Se cigaretta, se szivar, se dohány. Hogy mikor kérem? Ha jön.”

Ezzel szemben a nagytrafik forgalma megsokszorozódott. Ott mindig volt, ott mindenkinek jutott.

Nem komoly és életbevágó, legfeljebb kellemetlen a dohányfogyasztóknak, hogy az összes dohánygyártmányok fogytán vannak. Hogy mi okozza e nehézségeket, arról Pus-kás József dohányraktári főnök adott felvilágosítást. A szállítási nehézségek az okai. A Fiuméből augusztus 26-áról jelzett küldemény ma sem érkezett meg. A nyersanyag is hiányzik, a munkások is.

Ha a gyenge ember nem lenne annyira rabja a szenvedélynek, ez a dohány nélküli állapot a legjobb alkalom lenne arra, hogy a káros dohányzásról leszakjék.

Kevesebb lenne a szívbeteg, idegbajos és arteriosclerosisos (érelmeszesedéses) ember. Igaz, hogy elsősorban az állam érezné meg a tömeges abstinenciát, mert hiszen óriási összegeket jövedelmez a cigaretta, szivar és dohány gyártmányok árában lapangó „jövődék”, de viszont előnyösen éreznék meg egyenként a füstölésre kidobott summák megtakarításával járó több bevételt. Ez az összeg egy erős dohányosnál százakat jelent évente. Tülekedés árán jutunk most a nikotin-méreghez, rontjuk tudónkat, szívünket, idegeinket, szemünket, gógánkat a felhalmozott cian nikotinnal. Legalább a kisárusokat kellene kirekeszteni a dohányzók szenvedélydulta táborából.

Lehetetlenné kell tenni, hogy a fejlődő szervezetű ifjúság dohányhoz jusson, mert ennek mindenét kikezdi a nikotin s egész életére elrontja.

Az iskola, a szülők, az iparosok és kereskedők, a főnökök a gondjaikra bízott fiataloknak tiltsák meg a dohányzást s azokat a suhancokat, kik a füstölés tilalmas volta miatt, rejtve és nyíltan, bizonyos hivalkodó férfiasággal cigarettáznak, szedik ráncba. Németországban a cigarettázás és korezmázás, valamint a mozi gyermekeknek tilos.

A trafikmizériával kapcsolatosan meglehetne tenni azt, hogy a 18 éven aluliak dohányzását lehetetlenné tegyük. S a nők is elhagyhatnák a gyöngébb női szervezetre s idegrendszerre kétségtelenül káros cigarettázást, ami visszataszító is.

A dohánynagyfőzsdére visszatérve az a vád áll vizsgálat alatt, hogy a nagyfőzsdé maga majdnem többet fogyasztott, mint a mennyit a kistráfkosoknak juttatott, ezzel ezek megrövidültek, de károsodott a kincstár is, mert a nagyfőzsdé a kis elárusításért nem fizet adót. Kifogásolható, hogy a nagyfőzsdé kiesésben is árusít, de ha ezt már megengedték neki, csakis dohánykülönleges ségekre kellene ezt az engedélyt szorítani. Mint értesülünk, a közigazgatási bizottság legközelebbi ülésén ilyen értelmű javaslatot tesznek, hogy ezt juttassák el a pénzügyminiszterhez.

A nagyfőzsdé különben kiesésben, de-tail áron (tehát nagyobb haszonnal) körülbelül 60.000 koronát, a többiek, a kisárusok körülbelül 70.000 koronát árusítottak júliusban. Augusztusban a nagyfőzsdés körülbelül 45.000 korona értékű dohányárut, míg a kistráfkosok csak 40.000 korona értékű árut adtak el. A jutalékból tehát egy egy trafikosnak — száznál többnek — havonta alig 50 korona jut.

Ez országos tünet, de nem igazságos. Nincs rá előírás, de kell tenni róla. A mai helyzet a magyar háborús kereskedelem áruzsorájának batolokodását jelenti a nagyfőzsdében is.

Szűkkeblűek a nagy lakások tulajdonosai.

Megbüntetik őket.

Katonatisztek érkeznek Nagyváradra és a katonai ügyosztály beszállásolja őket az üresen álló vagy használatban nem lévő lakásokba. Az 1—2 szobával rendelkező polgári családok készséggel engedték át amugy is szűkös lakásukból, amennyit lehetett.

De nagy meglepetésre kiderült, hogy a 7—8 szobás lakással bíró, nagyjövendű emberek megtagadták 1—2 szoba átadását a tiszték részére, tisztán kényelmi szempontból. Hogy így, hogy úgy, nekik nem kell lakó, a lakó jár köl, a lakó személt. Mintha a tiszt valami alsóbbrendű ember lenne.

Hát ez nem járja. A beszállásolási törvény jogot ad erre a hatóságnak s ha a lakástulajdonos ürügyek mögé bujva megtagadja a szobák átadását, megbüntethető azokat, akik nem teljesítik törvényszabta kötelességüket. Most engedni kell egy keveset a kényelemből, a haza védelme mindennél fontosabb.

BERLINI VICTORIA

Általános Biztosító részv. társaság.

Elfogad:

ÉLETBIZTOSÍTÁSOKAT,

amelyek háboru esetén a biztosítás teljes összegéig érvényesek.

Nagyvárad, vezérügynökség:

Rákóczi ut 10. sz. II. em. Telefonszám 641.

* Ezzel készítéséhez alkalmas garantált vegytisztított ecetsav kapható Farkas István Apolló drogeriájában. Nagyvárad, Rákóczi ut 7/B. Telefon 13-02.

A Vulkán szoros körül minden a mienk.

Keleti harctér. Budapest, szeptember 21. (Hivatalos.) Románia elleni harc vonal. Petrozsénytől délre a Vulkán szoros mindkét oldalán emelkedő magaslatokat visszafoglaltuk. Nagyszebennél és Erdély keleti arcvonalán csak előőrsi csatározások folynak.

Károly főherceg lovassági tábornok hadseregharcvonala. Az Erdős Kárpátokban az ellenség a legnagyobb szívósággal folytatja báró Kirehbach tábornok hadserege ellen támadásait.

A Pantvi Preaza nyeregtől keletre előugró arcvonalrészeket kissé visszaszorította, máskülönben támadásai a védők vitózsége következtében megghiusultak. A Kárpátokban küzdő cs. és kir. haderők közül főleg Papp ezredes derék magyar népfelkelő zászlóaljai érdemelnek említést. A Majarokánál is eredménytelen maradt az ellenség minden erőlködése.

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadseregharcvonala. Terstyánszky hadseregénél Huszty és Zturey között Marvitz tábornok szövetséges csapatai ismét erős orosz tömeglökésnek voltak kitéve. Az ellenség harcmodora, mint mindig, a mély osztagokban előre vetett csapatoknak, a melyek között a gárda is szerepelt, lekiismeretlen feláldozásában esucesodott ki. Az ellenséget mindenütt legsúlyosabb veszteségei mellett visszavertük, csak Svinjuhnytől keletre nincs eldöntve az ütközet.

Olasz harctér. Budapest, szeptember 21. (Hivatalos.) Nagyobb harc nincs.

Délkeleti harctér. Budapest, szeptember 21. (Hivatalos.) Csapatainknál a helyzet változatlan.

A román király lemondott a hadsereg vezetéséről.

Budapest, szeptember 21. (Saját tudósítónktól.) Bukarestből jelentik: A román király a hadsereg vezetéséről lemondott és visszatért a fővárosba a kormányzás vezetésére.

Monasztir bombázása.

Budapest, szeptember 21. (Saját tudósítónktól.) Párisból jelentik: Monasztirt francia repülőgépek bombázták.

Bukarest tovább is főváros.

Budapest, szeptember 21. (Saját tudósítónktól.) Az Independanta Romane azt a hirt, hogy Bukarest helyett más városba helyezik át a székhelyet, teljesen valótlannak minősíti.

A florinai harcokról semmi hír.

Budapest, szept. 21. (Saját tudósítónktól.) Genfből jelentik: Szalonikiból érkező jelentések szerint a florinai harcokról eddig semmi hír sincs, mert a vihar a táviró vonalakat elpusztította.

A kancsuka és a kard.

Budapest, szeptember 21. (Saját tudósítónktól.) Bukarestből jelentik: A Diminicea a legnagyobb elkéseredés hangján ír a Romániában lábra kapó orosz uralomról. A cikk szerint Romániában a legnagyobb reakció kezd lábrakapni.

Eddig független állam voltunk és ma a kancsuka és kard uralkodik.

Igy jellemzi a helyzetet a lap.

A német munició.

Budapest, szeptember 21. (Saját tudósítónktól.) Londonból jelentik: Az angol vezérkar legutóbbi jelentésében egy iratot közöl, amely még augusztus 20-án kelt és a német vezérkari főnök adott ki a katonákhoz. Az iratban arra figyelmezteti a vezérkari főnök a katonákat, hogy az utóbbi időben elhasznált munició lényegesen meghaladja a termelést, ezért kötelességévé teszi minden katonának a takarékoskosságot, nehogy a hadianyag hiánya lehetetlenné tegyen újabb formációknak felállítását a harctéren.

Bukaresti menekültek Oroszországban.

Szofia szeptember 21. A bolgár, német és török haderő gyors előrenyomulása következtében Bukarestben nő a nőn-nő az izgatottság és a lakosság egy része sietve elhagyja a fővárost. Ideérkezett orosz lapjelentések szerint a menekültek Oroszországba utaznak. A Novoje Vremja szerint a múlt hét végéig negyvenezer menekülő érkezett Bukarestből Oroszországba.

Visszavert támadások Nyugaton.

Berlin, szept. 21. A nagyfőhadiszállás jelenti:

Nyugati harctér.

Ruprecht bajor trónörökös hadseregcsoportja. A Sommétól északra Courcaletinél folytonosan több a közigránátharc.

Elertmet Le Bonesnél és Comlestől északra ellenséges részlettámadásokat visszavertünk. — Arraucourtól délnyugatra és Boichaverneetől délre csapataink által támadás közben elfoglalt területet elkeseredett harc után ismét elvesztettük. Arraucourtól délre tartjuk az elfoglalt árkokat.

A német trónörökös hadcsoportja. A Maastól jobbra fokozott tűzérési tevékenység mellett visszavertük a Thiaumont (Fleuri) szakaszban az ellenség támadásait.

Megghiusult orosz támadások.

Keleti harctér.

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadcsoportja. Lucktól nyugatra az orosz gárda más nagy erővel egyetemben folytatta támadásait Tounnavitz csoportja ellen. Korinycánál a harc nem ért véget. A 20 kilométeres széles harc vonalon az ellenség több ízben megismételt rohamai egyébként tökéletesen és újból a legvéresebb veszteségei mellett megghiusultak.

Károly főherceg lovassági tábornok arcvonala. A Narajovka mellett sikerrel folytatjuk a harcot.

A Kárpátokban az ellenség tegnap megismételte heves támadásait. Pautor szoros környékén és a Tatárka szakaszon (Kirlibabától északkeletre) elért helyi sikereitől eltekintve, mindenütt súlyos veszteségei mellett visszavertük. Baba-Ludova mellett az ellenség kétszer intézett rohamot állásunk ellen. A különböző német törzsek-ből való vadászoknak

Bves vezérőrnagy vezetése mellett az ellenségéstámadás győzelmes vezetése mellett az ellenség győzelmes visszaverésében kiváló része volt. A szeptember 19-én az ellenség kezére jutott Smotresz kupot rohammal elfoglaltuk.

Erdélyi harctér.

A Vulkán szoros mindkét oldalán emelkedő határmagaslatokat megszállottuk.

Balkáni harctér.

Mackensen vezértábornagy hadcsoportja. A Dobrudzsában álló harc fejlődött.

Macedóniai front.

Florina környékén a franciák a bulgárok sikeres támadásai alkalmával jelentékeny veszteségeket szenvedtek. A várostól keletre bulgár lovasság megtámadta és szétszórta a hátráló ellenséges gyalogságot. Számos franciát fogtak el és néhány géppuskát zsákmányoltak. Kaimaktal és Mogeno arcvonalán a szerbek többszöri támadását visszavertük. Ludendorff, első főszállás-mester.

Ujabb menekültek Nagyváradon.

Tegnap a kolozsvári hatóság értesítést küldött Nagyvárad városnak, melyben nyolc vonat menekült indításáról ad hírt.

Erre a hírre nyomban ismét üzembe helyezték a konyhát a nyugvóállomáson, kivonult az egész személyzet.

A Jobbköz hölgyei is künn várták a menekülteket Pally Lajosné vezetésével.

Tegnap estig azonban egy vonat sem érkezett be, mindazonáltal künnmaradtak s éjjelre, vagy mára várják a nyolc vonatot.

Szekerekkel is állandóan érkeznek még mindig a szegény menekültek.

Ujabbon olyan helyekről is érkeznek menekültek, ahonnan nem kellene menekülni. Ez pedig megnehezíti a helyzetet, mert ok nélkül növelik a város lakóinak és így az élelmezésre utaltak számát.

A miniszter magyárkat beosztotta a menekülteket a különböző vármegyékbe, ahol gondoskodnak is a részükre szükséges lisztéről, míg Nagyvárad az itt letelepült menekültek részére nem kap semmi lisztet, tehát a város állandó közönsége részére szükséges lisztből képtelen az itt tartózkodó mintegy 15-16 ezer menekültet ellátni.

A legnagyobb szeretettel, szívünk egész részvételével fogadjuk szegény menekülő véreinket s igyekeztünk, hogy nyomoruk enyhítésére mindent megtegyünk, de ilyen nagy tömeg hosszú időn át való ellátására a legjobb akaratunk mellett sem vagyunk képesek, mert Nagyvárad még nagy feladatok előtt áll s a jövő augusztusig a miniszter egyáltalán nem hajlandó Nagyvárad város részére több lisztet adni, mint amennyit előzetesen megállapítottak a város állandó lakosai részére. Ez pedig a menekültek ezreinek itteni megtelepülése esetén még fél évig sem lesz elég. És mi lesz azután?

Ez a körülmény tette szükségessé, hogy a polgármester a menekülteket oda szorítsa, hogy a részükre kijelölt megyékbe távozzanak. Ezt célozza a polgármesternek lapunk élén közölt felhívása.

Caerkészek felvétele.

A menekültek elhelyezésének nagy munkájától az ifjuság is derekasan kivette részét. Most azonban még nagyobb munka vár rájuk. Össze kell irni a város területén tartózkodó menekülteket, azok szükségleteit, ki milyen foglalkozásra alkalmas. Erre a célra kiválóan alkalmasak a főgimnázium, főreáliskola, kereskedelmi iskola felsőbb osztályaiba járó tanulók. Akik erre vállalkoznak, szíveskedjenek ma, pénteken, szeptember 22 én délelőtt 10 órakor a kereskedelmi iskolában jelentkezni. **Kerekes Manó, Mikussay József.**

Az erdélyi menekülteket segélyező bizottság „gyűjtő bizottsága” elnökéhez **Pásztor Ferenc** vezérigazgatóhoz a tegnapi napon folytatólag a következő adományok érkeztek: **Rsiter Károly 50, Czillér Imre 50, Ferencsik Magda 40, özv. Ujfalussy Edéné 20, Kovács Ákos 10, Fürst Éda Pozsony 5, Székely Ferenc Kisujszállás 5, Lebovits Rezső 2, Pármai hadnagy 2 koronát.**

A segélyező bizottság beosztása.

Ma és holnap a következő a segélyező bizottság beosztása:

A vasutnál. Péntek szeptember 22.
D. e. 8-12 ig: **Jungeris Ignác, Lédig Miklós, Zboray Gyula.** D. u. 1-5 ig: **Buday Alajos, Szilágyi Géza, Kerékes Manó,** 5-9-ig: **Vass János, Varga Gábor, Nosz Gusztáv.**

Szombat, szeptember 23. D. e. 8-12-ig: **Vámos Elemér, Vadász Zoltán, Váradi István.** D. u. 1-5 ig **Winkler Sándor, dr. Feldmann Armin, Mottl Román.** 5-9 ig: **dr. Martovits Zoltán, dr. Óász Béla, Kopócsy Béla.**

Központi irodában. Péntek délelőtt 8-10 ig. **Bartmann Brunó, Eray Gilbert, Hegedűs Árpád.** 10-12 ig **Schwartz Isidor, Szűcs Izsó. Szántó Dózsa Délután 2-4-ig: Ardos Frigyes, Szvatik István. Kertész Albert.** 4-6 ig **Biró Márk, Kovács János, dr. Medvigy Gábor.**

Szombat délelőtt 8-10 Csar János, Hársz Gyula, Karácsonyi Géza 10-12 ig **dr. Kohányi Rezső, Kovács Kálmán, Sándor Ábrahám. Délután 2-4 Tátray Sándor, dr. Várnai Ferenc, dr. Bartha Gyula.** 4-6 **Bihory Ferenc, dr. Breuer Oszkár, dr. Páukóti Mária.**

Biharvármegye virilisei.

Biharmegye legtöbb adót fizetőinek névsorát most állították össze a vármegyeháza. A névsor a múlt évihez képest csak nagyon csekély eltérést mutat. A névsort az idén is gróf **Széchenyi Miklós v. b. t. t.** megyéspüspök neve nyitja meg **150934 K 06** fillérrel. A legtöbb adófizetők közül a legkevésbébbet **Schwartz Vilmos** Nagyszalontáról fizeti, aki **550 K 78** fillért fizet.

A névsort a következőkben adjuk:

Gróf **Széchenyi Miklós** római káth. püspök Nagyvárad **150934 06** gróf **Almásy Dénes** birtokos Sarkad **26419 16** gróf **Béla** nagyrépost Nagyvárad **24135 05** gróf **Ferenc** kisrépost Debreczen **20522 87**, gróf **Stabenberg József** birtokos Székelyhíd **18580 32**, **Schwarcz Jakab** birtokos Mezőberj **15808 76**, dr **Radu Dameter** gör. káth. püspök Nagyvárad **14495 76**, **Fraknoi Vilmos** I. sz. c. püspök Nagyvárad **12955 17**, **Bárá Liphay Frigyes** birtokos Tamáshida **12011 14**, **Schwarcz Lajos** birtokos Okány **11399 34**, gróf **Zichy Tivadar** Budapest **10273 46**, **Tóth István** birtokos Budapest **8660 80**, **Gorove László** birtokos Budapest **8233 17**, dr **Lányi József** I. sz. c. püspök Nagyvárad **8215 77**, **Kardosonyi János** kanonok Nagyvárad **8215 77**, **Bundala Mihály** kanonok Nagyvárad **8215 77**, **Spett Gyula** kanonok Nagyvárad **8215 77**, **Lopusny Gyula** kanonok Nagyvárad **8215 77**, **Kollányi Ferenc** kanonok Nagyvárad **8215 77**, **Vucskics Gyula** kanonok Nagyvárad **8215 77**, **Szirmay L. Árpád** kanonok Nagyvárad **8215 77**, dr **Székely István** kanonok Nagyvárad **8215 77**, **Brény Lőrincz** kanonok Nagyvárad **8215 77**, **Bjelik Imre** tábori püspök Wien **8215 77**, **Grainszky Antal** kanonok Nagyvárad **8215 77**, **Tóth Mihály** birtokos Szalárd **7681 85**, dr **dr. Tóth László** Biharagybajom **7023 55**, **Grósz Zsigmond** birtokos Szerp **6263 12**, **Schwarcz Ignác** birtokos Gyapoly **6097 28**, **Des Echerolles K. Gilbert** N. Vár **6079 76**, **Gróf Bethlen Aladár** birtokos Élesd **5619 12**, **Lichtschein Sámuel** birtokos Bihar-szentjános **5542 80**, **Lichtschein Dzsó** birtokos Bihar-szentjános **5542 80**, **Sternthal Arthur** birtokos Madarász **5286 67**, **Schwarcz Gyula** birtokos Magyarhomorog **5069 92** **Gróf Almásy Imre** birtokos Zsáka **4845 27**, **Des Echerolles Kruapér Sándor** birtokos Nagyvárad **4733 18**, **Szlávy Tibor** birtokos Okány **4668 37**, **Schwartz Arthur** birtokos Komádi **4602 60**, **Schwarcz Márton** birtokos Csákmó **4498 50**, **Bleyer Lajos** birtokos Nagyrábód **4362 43**, gróf **Tisza Kálmán** birtokos Cságó **4353 44**, **Jaricskay Vid** birtokos Mezőtelegd **4218 54** **Kemény Vida** kereskedő Nagyszalonta **4151 24**, **Bölöny Jó-**

zsef birtokos Biharugra **4125 95**, **Kövér Márton** birtokos Erdőgyarak **4121 09**, dr **Fráter Imre** főorvos Nagyvárad **4042 68**, dr **Stern Károly** birtokos Bihartorda **3958 75** **Lichtschein Mózes** birtokos Derecske **3910 44**, **báró Vay László** birtokos Zsáka **3507 69**, **Vajna Imre** birtokos Zsáka **3478 07**, **Grósz Andor** birtokos Szerp **3323 30**, gróf **Pongrácz István** birtokos Nagykágya **3311 97**, **Kövesdi Imre** birtokos Debreczen **3306 53**, **Markovits Antal** birtokos Isánd **3201 53**, gróf **Zichy Ödön** birtokos Körösgégyény **3197 27**, **Szuzyogh László** méraók Esztár **3060 30**, dr **Miskolczy P. I.** birtokos Berettyóújfalú **2929 98**, **Komzsik Alajos** földérlő Páspökördő **2892 98**, **Schwarcz József** birtokos Okány **2887 40** dr **Csardás János** ügyvéd Balazsa **2885 42**, gróf **Zichy Rafasi** birtokos Alsólugos **2874 13**, gr. **Károlyi Imre** birtokos Bályok **2846 65**, **Istvánffy Sándor** birtokos Körösgyéras **2803 64**, **Beliczay Tibor** birtokos Ant **2781 23**, **Szabadhegyi Ernő** birtokos Illye **2771 70**, **Lichtschein Jenő** birtokos Magyarhomorog **2712 70**, **Wertheimstein Alfréd** birtokos Cséhtelek **2689 97**, **Kártonffy Gyula** birtokos Köröszakál **2627 28**, **Korda Andor** birtokos Magyarcséke **2619 60**, **Lichtschein Márton** birtokos Hosszopoly **2582 30**, **Lichtschein Jenő** birtokos Pocsaj **2582 30** **Lédig Dzsó** birtokos Debreczen **2550 40**, **Berger Armin** birtokos Piskolt **2514**, **Balogh Mihály** birtokos Nagyszalonta **2474 90** **Pisak Sámuel** okmányigazgató Sarkad **2434**, **Mihler György** birtokos Siter **2419 95** **Léwy Mór** birtokos Berettyószentmárton **2419 66**, dr **Baethly Pál** birtokos Budapest **2395 92** **Merecz Jenő** birtokos Nagyvárad **2392 32**, gróf **Zichy Agost** birtokos Pocsaj **2380 53**, **Gyémánt Mihály** birtokos Tuzka **2357 32**, **Klór Antal** birtokos Szentjobb **2267 65**, **Liskatos Albert** birtokos Mezőgyán **2252 80**, dr **Miskolczy Ferenc** főispán Nagyvárad **2247 46**, **Stern Dzsó** kereskedő Birátka **2215 53**, gróf **Kornis Károly** birtokos Budapest **2209 12**, **Zathureczky István** birtokos Cséke **2204 25**, **Réthly Kálmán** ügyvéd Berettyóújfalú **2203 62**, **Mertonffy János** birtokos Köröszakál **2190 40**.

(Folytatás köv.)

Új díjszabás a postán.

Október elsejétől kezdve a posta, amint azt már jelentettük, megdrágul úgy a bel-, mint a külföldi forgalomban. Ezenkívül újításokat is hoz be, leginkább abból a célból, hogy a kezelést könnyebbé tegye.

Az újítás egyrésze abban áll, hogy az ugynevezett könnyvelt küldeményekről az egész vonalon a frankokényszert hozzák be. Ebből következik, hogy a jövő hónap elsejétől kezdve a csomagokat csakis bérmentve lehet feladni. A pénzszelvével, mint ilyen, megszűnik és mint értéklével szerepel.

Az említett időponttól kezdve a megbírált lapokat rendszeresítik s ezekkel husz koronáig terjedhető összeget lehet a posta útján beszerezni, de előre meg kell fizetni a díjakat. Megszűnik az értesítési és kézbesítési díj is, mert ezeket is előre kell leróni a feladókknak. Ez újítások alapján a leadási munkának csak kis százaléka marad meg, ami rendszerűli módon kisebbíti a díjat.

Az új díjszabás részletei s az újításokra vonatkozó rendelkezések rövid idő múlva a nyilvánosság elé kerülnek.

* **A Nagyvárad Takarékpénztár** tisztelttel értesíti t. ügyfeleit, hogy a IV. hadikölcsön kötvényeket az annak idején adó pénztári elismervények ellenében az intézet helyiségében (Teleky-utca 2. sz.) a pénztári órák alatt kiszolgáltatja.

Nikkelpénzt vaspénzért.

Nyilvános pénzbeváltó bódék Nagyváradon.

Már 25 hónap óta küzdünk tömérdek ellenségeinkkel. Sok diadalmas napot élünk át ez idő alatt, de bizony voltak keserű napjaink is. De ezért egy pillanatra sem csüggedtünk el, hanem a biztos győzelmünkbe vetett megingathatlan hittel haladtunk és haladunk előre azon az úton, melyet a világtörténelmi nagy időkben az Isteni gondviselés számunkra kijelölt. A főtünkért küzdünk ma és hogy kiereszkedjünk a végső nagy győzelmek, mindenünket latba kell vetnünk, tehát még a nikkel pénzünket is. A háborúnak szokatlán hosszú tartama folytán egyes anyagokban hiány állott elő, melyekre azonban a küzdő hadseregnek föltétlenül szükségük van. Ilyen anyag a többek között a nikkel is. Az állam tehát első sorban is a pénzformában heverő nagy mennyiségű nikkel anyagra gondolt akkor, a mikor folyó évi augusztus hó elején vasból vert 20 filléreséket becsajított ki. A vaspénzek kibocsátása tehát első sorban is katonai érdekeket volt és van hivatva szolgálni. Ezért mondatott ki tehát az az elv is, hogy az osztrák magyar bank, illetve annak fiókjai csupán nikkelpénz ellenében adhatnak ki vaspénzt. Az újadókban megjelent sok élelőlés tehát téves alapokon nyugodt és nyugszik, mert hiszen az állam nem a papírpénzeket akarja vaspénzzé átformálni, hanem a sok száz méterméteres sulyt nyújtó nikkeltanyagot akarja mielőbb összegyűjteni.

Sajnos azonban, a nagy közönség nem értette meg az államnak a fontos szándékát és csak igen csekély mértékben szolgáltatott be nikkel pénzét. Ilyenformán szűn az osztrák magyar bankok pénzfáráiban még ma is csekélyen érintetlenül ott hevernek a vaspénzzel megtöltött zsákok.

Pedig ha ez a sok vaspénz közforgalomba kerülne, egyszerre véget érne a már csaknem tűrhetetlenül váló aprópénz mi-zéria.

A vaspénzzel telt zsákok a bankokban hevernek, a nikkel pénz pedig halomra gyűl a magánosoknál, a ládákban, zsebekben, kasszáknak, avagy a szalmazsákban elrejtve.

Igy szűn a közérdek mindenképpen óriási károkat szenved. A küzdő hadsereg a nikkeltől, a nagyközönség pedig az apró pénztől van megfosztva. Elő tehát a nikkel pénzekkel, mert arra szükség van a há-ának. A mily mértékben gyűjtjük a hadsereg számára a nikkelpénzt, ugyanolyan mértékben fog forgalomba jönni a vaspénz is. A nikkelt elrejtteni nem is érdemes. Hiszen 1 kgm. nikkel értéke mindössze csak 12 korona, míg 1 kg. sulyú nikkelpénz 52 korona pénzértéket képvisel. Már pedig 1917 évi január hó 1 én mint pénz, ugyis teljesen értéktelenné válik a nikkel 10 és 20 filléres. De meg mindentől eltekintve, hol marad az áldozatkészség, ha ugyan annak lehet nevezni a pénz beváltását. A lövés-árokból küzdő apáink, nagyapáink, fiaink, unokáink, testvéreink az életüket áldozták fel a drága hazáért, míg e mellett az itthonmaradottak közül sokan még most is az anyagi javakat halmozzák össze.

Még csak attól a nyomoruságos nikkelpénztől sem tudnak megválni, akkor, a mikor erre a küzdő hőseinknek szükségük van? De nem is áldozatkészségről, hanem hazafias szent kötelességről van most szó. Sulyos bünt követ el hazája ellen az, a ki rejtegetni merészelni nikkelpénzt! Hogy a közönségnek megkönnyítessék a nikkelpénz nek vas pénzre való beváltása, a város területén 5 pénzváltó bódé lesz felállítva és pedig 1 a vasutnál, 1 az olasz plebánia közelében, 1 a Bémer téren, 1 a

Szent László téren és 1 a hadapródiskola közelében. A bódékban lábbadozó és rokkant katonák fogják a beváltást eszközölni.

Reméljük, hogy Nagyvárad város közönsége megfogja érteni a nemcsak és fontos intenciót és még a legutolsó darab nikkel pénzét is be fogja váltani vaspénzre.

Most már megszűnik az a kifogás is, hogy hát nem érdemes azért a pár fillérért fölfáradni az Osztrák-magyar bankba, mert hiszen így meg van most már adva a mód arra, hogy pénzünket kényelmesen beválthatjuk az utcán, ha mindjárt csak egyetlen darab nikkel pénz is húzódik meg szerényen bujvelláriumunkban.

Tisza István Románia bünhődéséről.

A képviselőház ülése.

Budapest, szept. 21.

A tegnapi képviselőházi ülés legnagyobb részét Tisza István gróf beszéde töltötte be. Az ülés elején Baöthy Pál elnök bejelentette, hogy Andrássy és Apponyi javaslatához nincs több szó, ezért a vitát bezárja.

Most Tisza István szólalt fel. Nem tér ki a vitában felhozott legkülönbözőbb kérdésekre. Amiket a hadsereg mondak, arra nézve megjegyzi, hogy a háború kitorése óta a hadseregünk a tuleróval szemben olyan nagyzerű küzdelmet folytat, hogy annak győztes képtel nem szabad eltorzítani kedvezőlen momentumok kihasználásával. A sok kiontott vérnek tartozunk annyival, hogy elismerjük, miszerint a monarchia fiatalos élet erejének egyszerű jelét adta. A hadsereg ellen felhozott dolgok egyes eseteknek hamis általánosítás. Nem akar eltűnni, de a hibáknak folytonos eltörbe helyezése ügyünknek nem használ.

Tisza István gróf Ugronak adott válaszában kijelenti, hogy sajnálja, hogy a lengyel kérdést a Házban szóvá tették. Kijelenti azonban, hogy nincs olyan számot tevő tényezője a monarchiának, mely ne a legnagyobb rokonszenvvel karolná fel a lengyel kérdést.

— Kijelentem, hogy a monarchia minden tényezőjében megvan a komoly törekvés arra, hogy a lengyelek jogos kívánságát kielégítse.

Azokra a vádakra nézve, amelyekkel Pallavicini gróf kormánybiztost illették, ki jelenti, hogy azok méltatlanul érték Pallavicini saját érdemei után jutott abba az állásba. Körszégei teljesen megvannak arra, amit az állás tőle megkíván. Bárki is lett volna az ő helyében, képtelen lett volna többet tenni. Mindant rendben bonyolított le. Amennyit, amennyit más megtett volna, megtett ő is.

Majd reflektál Apponyi és Andrássy indítványaira.

Kifejti, hogy nézete szerint a delegációk összehívása az Ausztria belügyeibe való beavatkozást jelentené. Ezért nem fogadhatja azt el. Ez a felfogás vonatkozik Apponyi indítványára is. Helytelen volna a világháború közepette megbolygatni oly közjogi kérdéseket, amelyek kiszámíthatatlan következményekkel járnak. Apponyinak azt válaszolja, hogy a monarchia összes illetékes tényezői sulyt helyeznek arra, hogy az Egyesült Államokkal jó viszonyban legyünk.

Románia támadása.

Rátér szűn az oláh kérdésre.

Romániának támadás idején el kellett készülni egy óriási orosz offenzívára, amely augusztusban be is következett.

A támadás tulmánt az orosz offenzíva kezdetének mértékén is. Tudtuk, hogy Ro-

mánia támadai fog, de úgy bíráltuk el a helyzetet, hogy a pillanat, a melyet Románia választott, nem volt kedvező, mert egyrészt tudtuk, hogy Románia ninos kelőleg felkészülve, másrészt meg volt minden előkészület, hogy Románia támadása esetén a támadás Romániára végveszedelmet jelentsen. A támadás végzetes könnyelműség volt Romániára nézve. Tévedésbe ejthettek bennünket, okozhattak szenvedést a határszéli lakosoknak, de bizony Istenben, Románia lakolni fog azokért a sebséért, amelyeket ortámadásával rajtunk ütött. Bizom benne, hogy Románia meg fog szenvedni büntetéséért.

Óriási tapssal fogadták Tisza beszédét.

Andrássy zarázava.

Andrássy Gyula reflektál Tisza Istvának és kijelenti, hogy Károlyi, Lovászi, Batibányi nyilatkozataiért nem vállalja a felelősséget. Konstatálja, hogy javaslatának visszautasításával törvénybe ütköző állapot forog fenn.

Valótlan az az állítás, hogy oly kijelentést tett volna, hogy területi áldozatok árán kell keresni Romániával a meggyőzést. A del gaciós indítványát csak akte lehetne elutasítani, ha a miniszterelnök kijelentené, hogy latba veti alkotmányos befolyását a magyar törvény végrehajtására.

Kéri, ne hányja szemére gróf Tisza István az ellenzöknök, hogy nyilatkozatával árt az országnak a külföld előtt, mert ezzel azt árulja el, hogy van mitől félni a külföld előtt.

Tiszának azon modására, hogy hiába világosítjuk fel a nemzetet a hibákról, káros, mert ezzel csak a nemzet lelket mérgezük meg. Ez a kijelentés nem egyéb, mint az abszolútizmus bevallása.

Szűn után Apponyi beszélt s ezután az ülést keddre halasztották.

Czincz gazda szekere és két lova.

A hűtlen földi.

Czincz Mihály Kézdivásárhelyről indult el több mint három héttel ezelőtt. Egy szekérral és két lóval jött, amelyet a esendőség rekvirált részére falujában. A szekérre felrakták a kézdivásárhelyi rendőrkapitányi hivatal vaskos aktáit és utnak indították Békéscsaba felé.

Czincz gazda szarancsésen eljutott az iratokkal Csabára ahol kipakolta a féltett jószágot, aztán elindult Nagyvárad felé. Ugyanis családját odahaza hagyta és azt akarta itt megtudni, hogy nem e menekültek el hazulról, illetve nem jöttek e Nagyváradon keresztül.

Nagyváradon először a szénapiácson állapodott meg, hogy a lovait megetesse. Itt összeakadt egy katonával, aki szintén kézdivásárhelyinek mondta magát. Zöld hajtókája volt szakaszvezetői rangjelzéssel. Czincz Mihály megörült a földinek és megkérte, hogy vigyázzon a szekérre, meg a lovakra, amíg a város házára felmegy. Összeparoláltak s nyugodt lélekkel ment a város házára, vagy ahogy ő mondta, a „közszékházára”, mint akinek rendben van a szénája.

Mikor visszabudukolt, hiába kereste a földit, eltűnt a szekérrel s lovakkal együtt. Az emberek mondták, hogy két másik katonával elhajtattott, olyan sebesen ment, mint a szél. Sőt: először el is akarta adni a lovakat és a szekeret, de járlat nélkül senki sem merte megvenni.

Czincznek nem maradt más hátra, mint gyalog folytatni tovább a vándorutját. A rendőrség keresi a szökevényeket.

HIREK

* Andrásy Bécsben tárgyal. Bécsből jelentik: Andrásy Gyula Bécsbe utazik és osztrák politikai körökben folytatja tárgyalásait. Függetlenségi körökben tudni vélik, hogy Andrásy igen fontos megbízatások ügyében ment Bécsbe.

* Katonai előléptetések. A hivatalos lap közlése szerint a király főhadnaggyá léptette elő a tartalékban Hajdu László 101. gy. e. belii, Kubick Ferenc 37. gyalogezredbeli és Faragó Aladár 37. gy. e. belii tart. hadnagyokat. Tart. hadnagyok lettek: Solomazky Kónrád 37. gy. e. belii, May Jenő 37. gy. e. belii tart. zászlósok (hadapródok). Tart. főorvos lett Miklós Jenő dr 37. gyalogezredbeli tart. segédorvos. Zászlóssá nevezették ki Istók Elemér, a nagyváradai hadapródiskola IV. évfolyamát végzett növendéke.

* Mangra Vazul eskütétele. Bécsből jelentik: Mangra Vazul Bécsbe érkezett, hogy a király előtt letegye az esküt. Jankovich kultuszminiszter szintén Bécsbe utazik, hogy jelen legyen az eskütételén.

* Apologiai kurzus. Gálly Sándor hittanár folytatja apologiai kurzusát, melyet urinók részére tart. Az apologiai kurzus második előadását ma délután 5 órakor tartja az Orsolya zárda nagytermében. Csakis a meghívottak vehetnek részt. Meghívót az előadónál lehet kapni az újvárosi plebánián.

* Arany vitézségi érem. Szilassy Ferenc nagyváradai tábori táviró tiszt a háboru kezdete óta küzd a harotéren. Részt vett a szerbiai harcokban, majd az olasz harotéren küzdött dicsően. Vitéz magatartásáért az arany éremmel tüntették ki a vitézségi szolgálaton.

* Kedvezményes vasuti jegy a beteg katonák látogatására. A sebesült és beteg katonák meglátogatása alkalmából a hozzátartozók számára a kereskedelmi miniszter menetdíj kedvezményre rendeletet adott ki. A rendelet az államvasutak igazgatóságának megengedte, hogy az igazgatóság az osztrák magyar monarchiában orvosi kezelés alatt levő osztrák, magyar sebesült vagy beteg harcosok részére a nevezett harcosok meglátogatása céljából teendő utazásukhoz a hozzátartozóknak 50 százalékos kedvezményes utazási jegyet engedélyezhessen. Ez a kedvezmény csak az 50 kilométernél nagyobb utazások esetén vehető igénybe. Hozzátartozóknak tekintendők a szülők, gyermekek, testvérek és a feleség.

* Szeptycki metropolita — él. Legutóbb megirtuk egy berlini jelentés alapján, hogy gróf Szeptycki leMBERGI gör. katolikus metropolita, akit az oroszok Lemberg megszállása alkalmával Oroszországba hurcoltak, Kurszkban meghalt. Bécsből most azt táviratozzák, hogy oda érkezett jelentések szerint a metropolita haláláról elterjedt hírek nem bizonyultak valóknak, mert a metropolita él.

* Villamos összeütközés a Bémer-téren. Tegnap este negyed 10 órakor a kishidfőnél a Bémer térre jött a 22 számú villamos. Vele szembe jött egy magánhintó, melyet a kocsiha neki hajtott a villamosnak, illetve el akart hajtani előtte. A kitérés azonban nem sikerült, a villamos és a kocsi összeütköztek, amely azzal végződött, hogy a kocsi pozdorjává tört, s a villamos eleje is megsérült. Emberéletben szerencsére nem esett kár, a kocsiha idejében leugrott, bann nem ált senki; s a lovának sem lett semmi bajuk. A rendőrségtől Melnar István tisztviselő jelent meg a karambol színhelyén. Az eljárás megindult.

* Adomány a Bolgár Vöröskereszt részére. A Bihar megyei Gazdasági Egyesület elnöksége a Bolgár Vöröskereszt egyeslet részére Pásztor Ferenc vezérigazgató útján 50 koronát adományozott.

* Sebesült és beteg tisztek jelentkezése. Mindazon tisztek (havidíjasok) és tisztek (havidíjas) jelöltek, akik a harotérről visszatérve, betegségük miatt, vagy mint lábadozók magán ápolásban vagy magán kórházban a város vagy megye területén szabadságra vannak, vagy valamelyik pöttestnél vagy az állomáson könnyebb szolgálatot teljesítenek, kötelesek szept. hó 26-án d. e. 10 órakor nálam: (Ór-utca 5. szám alatt) személyesen jelentkezni. Amennyiben valakit betegsége a személyes megjelenésben gátolna, ezen körülményt katonai orvosi bizonyítvánnyal, ha pedig ilyen orvos nem áll rendelkezésre, hatóságilag láttamozott polgári orvosi bizonyítvánnyal tartozik igazolni. Fülöp Artur altábornagy, állomásparancsnok.

* A német pénz kötelező elfogadása. Tudomására hozom a város közönségének, hogy a magyar kir. pénzügyminiszter ur a folyó évi szeptember hó 12-én kelt 116906. számú rendeletével elrendeltetett, hogy a magyar szent korona országainak területén tartózkodó német katonaság szükségleteinek beszerzése megkönnyíttessék, miszerint mindenki köteles a német birodalmi fizetési eszközöket és pedig pénz érméket, bankjegyeket (birodalmi pénztárjegyeket) és kölcsönpénztár jegyeket folyó évi szeptember hó 15-től kezdődőleg további rendelkezésig, de legfeljebb a háboru tartama alatt fizetés és átváltáskép elfogadni. A pénzügyminiszter ur a márka átszámítását olyképen rendelte el, hogy egy márka — egyenlő 1 korona 44 fillér át számítási értékkel szerepel. Figyelmeztetem a város közönségét a saját érdekében is, hogy a fenti rendelet követelményeit szigoruan tartsa be és ahhoz alkalmazkodni tartsa hazafias kötelességének, Nagyvárad, 1916 évi szeptember hó 19. Rimler Károly s. k., polgármester.

* Tompa és a tücsök. A színház előtt, Tompa Béla beszélget Kovács Miskával, a böhumoru karmesterrel. Figyelmeztetik Tompát:

— Egy tücsök telepedett le a kabátodon.

Mire Kovács Miska így felel:

— Bizonyosan táncolni tanul majd Tompától.

* Ócska vas a mezőkön. Még pedig nem egy két kiló súlyu, hanem néhány métermázsza. A magyar királyi posta és távirada vasoszlopairól van szó, amelyeket egy izben a nagy meeterhelésű helyeken felállítottak, de pár évi hasznalat után újból faoszlopokkal cseréltek ki. E vasoszlopokat aztán lefektették a földre s ott hagyták. Ezidőszereint a felső vasuti vashíd mellett s a vízműtelepen rozsdásodik két

ilyen nagy monstrum oszlop, de lehet több is a város területén. Ez oszlopok több métermázsányi súlyt képviselnek s ha az államnak esetleg ócska és használható vasra van szüksége, első sorban ezeket a vasoszlopokat szedesse össze.

* Eladják az erdélyi állatokat. A hadi állatátvételi bizottság által Erdélyben megvett ökrök, tehén, tinó, üsző, bivaly és juh szeptember hó 20-ától Nagyváradon a kolozsvári uton a vám előtti legelőn felállított vásártéren fog eladni. Az eladást teljesítő bizottság naponta ott a helyszínen délelőtt 9—12 ig és 3—5 óráig működök. Az állatok osztályozva kiló számra megszabott áron adátnak el. — Az eladások készpénzfizetés és a jószág azonnali átvétele mellett fognak eszközöltetni és csakis gazdáknak, közvetítő kizárásával lesz joguk vásárolni. Eladások kisebb, nagyobb csoportban, de egyenkint is eszközöltetnek.

Az állatok legkisebb ára: I. osztályu ökrökért kilogrammonként 4 50, II. osztályu ökrökért kilogrammonként 4 —, III. osztályu ökrökért kilogrammonként 3 50, I. osztályu tehenekekért kilogrammonként 4 —, II. osztályu tehenekekért kilogrammonként 3 —, III. osztályu tehenekekért kg. kint 3 —, növendék jószágokért: Tinó 3 00 K. Üsző 2 50 K. Bivalyokért: 1 koronával a fenti áraknál olcsóbban: Juhokért egyremásra kilónként 3 50 K. Gazdáknak községi bizonyítvánnyal kell magukat igazolni.

* Polgári- és HOKIM bizton szer. Ára 1 korona 80 fillér. Kapható kizárólag Farkas István Apolló drogeriájában 7/B. kőczy-ut 7/B.

Fischer Ervin Zeneiskolája
Szalárdi-utca 21. sz.
Telefon 14-74.

Tanfolyam a polg. és felsőbb-leányiskolai énektanításra és képesítő oklevél megnyerére.

* Forolín a legjobb és legbiztosabb toilette szer kéz, láb- és hónali izzadás ellen. Hűsít! Szagtalanít. Ára 1 20. Kapható Farkas István „Apolló” drogeriájában Nagyvárad, Rákóczi ut 7/B.

* Gyönyörű rózsás arc a nő legszébb dísz. Az első ránc s szép asszony első igazi bánata. Adjunk tehát neki módot hogy eltüntethesse. Elég ha a megbecsülhetetlen Y-PO krém és szappant használja melytől a bőr visszanyeri ruganyosságát eltünteti a ráncokat, szeplőket, mitesereket, májfoltokat, pattanásokat és bőr vörösséget. Ára 2 K. Kapható: Farkas István „Apolló” drogeriájában Nagyvárad, Rákóczi-ut 7/B. Rimanóczy palota.

IRODALOM

Az Élet szépirodalmi és művészeti hetilap (szerkeszti Andor József 10. i sz. száma) kötetek tartalommal jelent meg: Magyar testvéreim a j. — Fergatog volt... (Költemény.) Lampérth Géza. — Kiáltás a mélyből. (Költemény.) Német István. — A fénykép. (Elbeszélés.) Pásztor József. — Gondolatok. Ex. — A nagy hatalom. (Regény.) Kádár Lehel. — Társadalmi jelenségek az első szervezetben. Marosi Arnold. — A gnóm. (Elbeszélés.) Récs Pál. — Háboru és művészet. Margitay Ernő. — Hétről-hétre. — Glosszák. — Szerkesztői üzenetek. — A kitűnő lapot melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, I. Fehérvári ut 15-c. Előfizetési ár félévre 10 korona. Mutatvány számot készséggel küld a kiadóhivatal.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor:

Pénteken: Jótékonyeslu művészt a menekültek javára.
Szombaton: A Tündérlaki lányok.

A mai színházi művészt.

14 szám, 3 kis darab.

Ma este rendezti Erdélyi Miklós az erdélyi menekültek javára azt a művészt, amelynek alábbi programja a jótékony oéi nélkül is zsufolt bázat jelentene. Az előadás minden száma érdekes, de a legnagyobb érdeklődés azt a 3 kis darabot fogadja ma este, amelynek Marton Manó a szerzője Székely Jánossal együtt. A „Medáliák“, a „Bakalád“, „A fehérhaju ember“, ebben az utóbbiban Zsigmondy Anna drámai szerepet vállalt.

A műsor a következő:

I.

1. Hunyady nyitány. Előadja: Scharf karmester vezetésével a honvédszenekar.
2. A szózat. Énekli: a szintársulat.
3. Zsoldos Andor versa. Szavalja: Bihari Ákos.
4. Műdalok. Énekli: Sz. Zsigmondy Anna.
5. Erőd versek. Előadja: Kassics Eszter.
6. Medáliák. (Jelenet.) Irta: Marton Manó és Székely János. Előadja: Dózsa István és Zsoldos Andor.
7. Tánckalás. Előadja: Szabany Margit és Iváncsi Jenő.
8. Bakalád. (Jelenet.) Irta: Marton Manó. Előadja: Tóth Elek és Gazdy Aranka.

II.

1. Műdalok. Előadja: Tarnay Béla
2. Keresek valakit. Irta: Harsányi Zsolt. Előadja: Polgár Mariska.
3. Magyar és német műdalok. Énekli: Kovács Márta.
4. Kuplák. Előadja: Rákosi Ferenc.
5. Töborzó.
6. A fehérhaju ember. (Vizió.) Irta: Marton Manó és Székely János. Előadja: Zsigmondy Anna, Sik Rózsa, Tompa Béla, Iváncsi Jenő.

A színháznál páratlan lelkesedéssel készülnek az előadásra

Békéfi és Bihari 25 éves jubileuma.

Az olvasó a szemét dörgöli: csakugyan, nem tréfa? Nem, így van: a szintársulat tenoristája és a drámai hős jubilálnak. Nem jó a színésznek semmi időt mutató etapp, de a kettőnek nincs oka félni a 25 től. Művésztük hibátlanságában és teljességében éri őket ez a dátum, ami annyit jelent, hogy egy művészi életet 25 év előtt megkezdtek s éveken át folytattak.

Békéfi Lajos október elsején éri el annak 25 ik évfordulóját, hogy a régi Népszínházban a színpadra lépett s hangjával gyönyörűséget szerzett a közönségnek.

Akkor és azóta is és most is, mikor rutinos játékaival, kedves eredetiségével s bizonyos bonboniával tölti be a hőstenor szerepét.

Mit mondjunk az örökifju, a mindig

lobogó lelkeletű, az elragadó és izzó művészettel felruházott Bihari Ákosról? Ő 1917 január 6 án éri meg ideális törekvésekben és sikerekben gazdag művészi pályájának 25. évfordulóját. A közönség szeretete és becsülése változatlanul követi értékes művészi egyéniségét.

A Varázskeringő. Csak a mult hét játékréndjén szerepelt ez a népszerű operett, amely az ideai szerepessztásban a közönség legosztatlanabb tetezésével találkozott. Ez készítette a színház vezetőségét arra, hogy a Varázskeringőt Sz. Zsigmondy Anna, a közkedvelt primadonnával és Kovács Mártha, a kitűnő koloraturénekesnővel a főszerepekben, vasárnap délutánra felhelyarak mellett tűzze előadásra.

A vasárnapi előadásokra a jegyek már ma reggeltől kezdve válthatók a színházi pénztárnál.

Egyszer volt . . . Walt r Kolla jeles operetteje az Egyszer volt (Wie einst im Mai . . .) lesz a legközelebbi eredeti bemutatója a Szigligeti-színháznak. Walter Kollo egyik legnépszerűbb szerzője Berlinnek ahol az Egyszer volt . . . ép úgy mint Bécs és Budapesten frenetikus sikert ért el. Az Egyszer volt . . . ama ritka modern operettek közé tartozik, a melynek a librettója különös figyelmet érdemel. A meseszövése ennek a darabnak oly kedves, romantikus és költői, hogy a közönség a legmélegebb hangulatban tölti egész estéjét. Az Egyszer volt . . . bemutatója vasárnap este lesz.

APOLLÓ mozgó- színház	Péntek.
	A szöke bálvány. Társadalmi dráma 3 felv.
Előadások kezdete: Szombaton, vasárnap és ünnepnapon 8 órakor és hétköznapokon tél 7-kor.	

EGYESÜLETEK

A KATHOLIKUS KÖR választmányi ülése

A Katolikus Kör választmánya tegnaptartotta ülését, amelyen a választmányi tagok szép számban jelentek meg.

A választmányi ülés egybangu lelkesedéssel alapító tagokul választotta Vucskies Gyula dr és Grosinezky Antal kanonokokat.

Azután elbucsuztatták a Kör távozó derék tagjait Lacsny Iaco dr és Kovács Kandid premonitri tanárokat.

Bejelentették a választmányi ülésen, hogy a Kath. Kör megkezdte a téli vetítő estéket, még pedig a legközelebbi kedden. Az előadó Vucskies Gyula dr kanonok lesz, aki „Erdély és az Alduna“ címen mutat be lépsorozatot. Most veszik először használatba a Kör új gépét, amely precizen működik és a legkényesebb igényeket is ki elégíti.

Ezután új tagokul felvették a következőket:

Középassy Ernő, Cseszkovics Béla, Vojtek Kálmán, Sierert Esi, Horváth Árpád, Gottbárd Vilmos, Molnár István, Szeles Gábor, Komzsis Alajos, Paulik Béla, továbbá Sperker Ferenc, Eberswaldi Siegler Konrad altábornagy, Ébik Károly, Bihari Sándor.

* Négy állomásra berendezhető háziteles készülék jutányosan eladó. Biharmegyei Takarékpénztár.

HETI ÁRJEGYZÉK.

Teás készlet aranyozással 6 személyre . . .	6 kor.
Kávés készlet aranyozással 6 személyre . . .	6 "
Feketekávés készlet tálccával Roccoco 6személyre	6 "
Mosdó készlet finom fayence	8 "
Ebédli készlet aranyozással 6 személyre . . .	24 "
Függő lámpa csigas fel szerelve	16 "
Befőttes készlet kristály üvegből 6 személyre . . .	4 "
Gyümölcs készlet majolika 6 személyre	4 "
China ezüst czukortartó 6 személyre	5 "

KÉPKERETEZÉS

izlésesen elkészítve.

ABLAK ÜVEGEZÉS

pontosan előnyös árakban lesznek készítve.

KOMLÓS TESTVÉREK

azelőtt Heller Testvérek
Üveg, porcellán, lámpa áru és konyha felszerelési áruk nagykereskedése.
Nagyvárad, Zöldfa-utca 13. sz.
:: Telefonszám 372. ::

Uj üzlet! Uj üzlet!
MEGNYILT
A „Hófehérke“ harisnya-áruház
Szt. László-tér, Saspalota, Drogéria mellett
Nagy harisnya hét!
Árjegyzék.

Szám.	Árak páronkint.
Salejtesflornő harisovareklamár K 176	
908 flor női harisoya „Hófehérke“	2 50
811 térd „ „ „	2 80
305 „M sselin „ „	2 96
307 „ I „ „	3 60
298 „ Trána seiyem „ „	4 20
Salejtes pamut férfi „ „	0 84
„ flor „ „	0 96
672 győ yörü divat csikkal „ „	1 25
284 I flor anyagból „Hófehérke“ „ „	1 80
Jó minőségű patent gyermek harisnya.	
szám	1. 2. 3. 4. 5. 6.
K	—90 110 130 150 170 190
	7. 8. 9. 10. 11. 12.
	210 230 250 270 290 310

Allandó nagy raktár kötött sport cikkeken, gyapju férfi, nő és gyermek kabátokban és szetterekben, k ztyükben és lélekmelegítőkn. n óriási választék.

Vigyázzon a „Hófehérke“ védjegyre és cípre.

Legjobb minőségű száraz

barna szenet
ipari és házi célra,

bármely mennyiségben szállít a Prometheus Szénbánya, Barátka.

Megrendelések felvételnek

Államvasutak Gépgyárának
Vezériggnöksége

nagyváradfi fiókjánál.

Nagyvárad, Nagypiac tér 1.

!! Telefonszám: 858. !!

Harisnya, tricó, keztyű.

Svetterek, kabátok, lélekmelegítők, valamint az összes kötött ruházatok, legjobb és legolcsóbb beszerzési helye

Hungária Harisnyáruháza

Sas Passage főbejáratnál.

Kéretik cégünket összenemtéveszteni

OLCSÓ SZÉN!

1 mm. almamezői barnaszén házhoz szállítva 450 K. Legkisebb szállítható mennyiség 8 vagy 10 mm.

Megrendelhető

Menyhért Szénbánya

Városi irodájában, Kertész u. 11. sz.

(Hajótér villamos megálló mellett)

!! Telefonszám: 10-85. !!

IZSÁK LIDIA

elsőrendű fűzőszalon

Nagyvárad,

Park-szálloda

Nagy Sándor-u. 1.

életében.

Fűzőket a legelő divat szerint 2 óra alatt elkészítünk, kész fűzőkben egyenes tartók, melltartók és háskötőkben nagy választék. Fűzőket választás végéig vidékre is küldünk, tisztításokat és javításokat pontosan elkészítünk. Szilgigeti színház művésznőinek egyedüli szállítója.
:: Telefon: 11-53. ::

Fekete Sas és Zöldfa Részvénytársaság beraktározási osztálya.

Beraktározás.

Értesítjük a t. közönséget, hogy a „Zöldfa” épületben az eddig fenntartott és ezután is rendelkezésre álló 12 külön raktárhelyiséghez egy 400 négyzetméter területű földszinti gyűjtő helyiséget csatoltunk (a volt Zöldfakávéház termét).

Beraktározási helyiségünkben egy kisebb, mint nagyobb terjedelmű tárgyak beraktározására elfogadjuk Termények beraktározására szőlő, pincék, továbbá boros pincék állanak rendelkezésre. A beraktározott tárgyakat tűz és betörés ellen biztosítjuk.

Beraktározási árak megegyezés szerint. Mindennemű felvilágosítást készséggel nyújt a

Fekete Sas és Zöldfa Rész.-Társ. beraktározási osztálya.

Iroda: Sas passage, 24. sz. lépcső. Telefon 1400. Raktárhelyiségek: Zöldfa-u. és Zöldfa-passage.

6 szám.

Valódi

aszfalt fedéllemez

és jó minőségű

kátránypapír

kapható

Andrényi Károly és Fiaival.

Az Erzsébetligeten lévő **4 ujj földszintes** házban két és három szobás lakások kiadóak. (Püspöki residenciamellett)

Értekezni lehet a 3. épületben lakó ház mesternél, vagy Incze irodában Bémer-tér 3.

Kiadó Kosuth-u. 2. sz. házban a Kerék S. Sándor-féle üzlethelyiség s ugyanott egy kétszobás lakás kiadó. Értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

Talp, talphulladék, talp-pótlóanyag és bőrhulladék üzletem,

katonaszkodásom miatt, lakásomon folytatom! Kérem t. vevőim további szives pártfogását

STERN MIKLÓS

Nagyvárad, Péter-u. 1/A.

(Bejárat a Sztaroveczky-utca felől, az inasotthon mellett.)

NAGYVÁRAD VÁROS
VILLAMOS MŰVE

IRODA, RAKTÁR ÉS TELEP:

NAGYVÁRADON, VÁR-TÉR 1. SZÁM.

A telep telefonja 614.

A telep telefonja 614.

1 LITER VIZ FELFORRALÁSA CSAK 4 FILLÉRBE KERÜL.

Értesítjük a város t. közönségét, hogy a legújabb rendszerű Villamos vasalók, „ főzőedények, „ tea főzők,

megérkeztek és a legolcsóbb árban kaphatók.

Wolfgram és egyéb izzólámpák a legolcsóbb árban telefon rendelésre díjmentesen házhoz szállítatnak. Elvállalunk villamos világítási és erőátviteli berendezéseket. Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Csillárok, 1/2 wattos izzólámpapótlók 2000 gyertyafényig.

Villamos motorok nagy választékban kaphatók.

Költségvetéseket díjmentesen készítünk

Főszerelő telefonja 55.

Főszerelő telefonja 55.

5.

Elsőrendű **jégszekrények** olcsó árban beszereshetők

Andrényi Károly és Fiaival
Nagyvárad.